

Sprawozdanie z oceny własnej
- działania na rzecz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia
związane z zasadami zapewnienia i doskonalenia jakości kadry dydaktycznej
(2011)

1. OPIS

- Jaki procent kadry dydaktycznej jednostki stanowią osoby z przygotowaniem pedagogicznym?

Na Wydziale Historycznym (dalej w skrócie WH), złożonym z 6 bardzo różniących się między sobą instytutów – Instytut Archeologii (dalej w skrócie IA), Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej (IEiAK), Instytut Historii Sztuki (IHS), Instytut Historyczny (IH), Instytut Informacji Naukowej i Studiów Bibliologicznych (IINiSB) – sprawa ta przedstawia się odmiennie. W IH aż ok. 90 % pracowników naukowo-dydaktycznych ma przygotowanie pedagogiczne i tym samym uprawnionych jest do wykonywania zawodu nauczyciela historii, albowiem do początku lat 90-tych ubiegłego wieku specjalizacja pedagogiczna była w Polsce obowiązkowym elementem programu studiów historycznych.

W innych instytutach procent ten kształtuje się następująco: 46 % w IINiSB; ok. 20 % w IM, po ok. 10 % w IA, IEiAK oraz IHS. Osoby te uzyskały kwalifikacje w wyniku ukończenia studiów o profilu pedagogicznym, uczestnictwa w kursach pedagogicznych (m.in. podczas studiów doktoranckich na WH), po kilka osób z IA i IEiAK odbyło szkolenia z zakresu Dydaktyki Szkoły Wyższej w ramach Programu Doskonalenia Nauczycieli Akademickich UW (projekt Nowoczesny Uniwersytet).

Należy jednak podkreślić, że dydaktyczne kwalifikacje pracowników naukowo-dydaktycznych WH nie były i nie są warunkiem zatrudnienia, choć w postępowaniu konkursowym IH są one brane pod uwagę.

- W jaki sposób jednostka zapewnia obsadę przedmiotów (a w ich obrębie poszczególnych form zajęć, tzn. ćwiczeń, wykładów, laboratoriów itd.) właściwą pod względem kompetencji merytorycznych prowadzącego?

- W jaki sposób jednostka zapewnia obsadę przedmiotów właściwą pod względem kompetencji dydaktycznych prowadzącego?

- Czy przyjęta w 2008 r. przez Radę Jednostki uchwała w sprawie zasad i procedur kontroli jakości procesu dydaktycznego zawiera zasady (i ew. procedury) obsadzania przedmiotów?

W tym zakresie praktyka WH jest bardziej jednolita, brane są bowiem pod uwagę przede wszystkim merytoryczne kompetencje pracowników. Znaczy to, iż przedmioty kierunkowe (tak obligatoryjne jak i fakultatywne) prowadzą wyspecjalizowani pracownicy naukowo-dydaktyczni i w ścisłym związku z ich specjalnością naukową oraz obszarem prowadzonych badań własnych/projektów badawczych. Natomiast zajęcia z przedmiotów takich jak socjologia, filozofia, politologia, pedagogika, psychologia oraz

lektoraty języków specyficznych (łacina, w IH też hebrajski) powierzane są pracownikom innych, odpowiednich jednostek UW lub PAN (w IEiAK), z reguły mających stopień co najmniej doktora, lub pracownikom WH mającym ukończone 2 kierunki studiów (dotyczy to IH). Obsady zajęć dokonują w instytutach ich dyrektorzy lub wicedyrektorzy ds. studenckich na wnioski kierowników zakładów. Propozycje te zatwierdzają następnie Komisje Dydaktyczne lub Rady Naukowe Instytutów. Do prowadzenia zajęć na studiach licencjackich dopuszcza się też doktorantów WH. Najczęściej powierza się im przedmioty związane z tematyką ich dysertacji. W IH muszą oni spełnić też następujące warunki: ukończony co najmniej II rok studiów doktoranckich; udział w roli obserwatora w zajęciach prowadzonych przez promotora, kierownika zakładu lub in. pracownika samodzielnego zakładu (minimum przez semestr); doświadczenie dydaktyczne ze studenckiego objazdu naukowego; omówiony i zaakceptowany przez kierownika zakładu sylabus przedmiotu. Zajęcia pracowników i doktorantów hospitowane są zgodnie z „Uchwałą nr 24 Rady Wydziału Historycznego UW z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie zasad i procedur kontroli jakości procesu dydaktycznego” (weszła w życie 1 października 2008). Jej treść (zob. załącznik) zawiera bardzo ogólnie sformułowane zasady obsadzania przedmiotów (§ 8), te bowiem szczegółowiej ujęte są w „Regulaminie studiów na UW”.

- Czy przyjęta w 2008 r. przez Radę Jednostki uchwała w sprawie zasad i procedur kontroli jakości procesu dydaktycznego umożliwi nauczycielowi akademickiemu dostęp do opinii studentów nt. jego pracy dydaktycznej wyrażonych w badaniu ankietowym?

- Czy (i w jaki sposób) omawiane są wyniki wspomnianego badania ankietowego?

„Uchwała Nr 24 ...” (§ 9) nakazuje przeprowadzanie takich ankiet i udostępnianie ich wyników dziekanowi, prodziekanom, dyrektorom instytutów i bezpośrednim przełożonym oraz osobom, których dotyczą, a także właściwemu organowi samorządu studentów/doktorantów. Ewaluacja zajęć poprzez roczne ankiety oraz dostęp kadry dydaktycznej do zawartych tam opinii studentów jest zresztą na WH stałą i utrwaloną praktyką, wprowadzoną w życie znacznie wcześniej niż powstała owa uchwała. W niektórych instytutach – np. w IH i IM – stosowane są własne ankiety, gdyż te ogólnouniwersyteckie nie spełniały pokładanych w nich oczekiwań. W IH ankietę składa się wyłącznie z pytań otwartych (zob. załącznik) i ma na celu ciągłe doskonalenie procesu dydaktycznego oraz koncepcji programów dydaktycznych.

Wyniki ankiet analizowane są przez dyrektorów, wicedyrektorów, kierowników zakładów i studiów niestacjonarnych, omawia się je na posiedzeniach Rad Naukowych, zebraniach pracowników instytutów i zakładów, a w szczególnych sytuacjach podczas indywidualnych rozmów z pracownikami. Wnioski wynikające z analizy mają znaczenie przy okresowych ocenach pracowników.

- Czy (i w jakich wypadkach) nauczyciel akademicki jest obligowany do podnoszenia swoich kompetencji dydaktycznych?

- Czy (i w jakiej formie) jednostka zapewnia nauczycielom akademickim oraz doktorantom możliwość doskonalenia kompetencji dydaktycznych?

- Czy (i w jaki sposób) jednostka wykorzystuje ofertę Szkolenia z Dydaktyki Szkoły Wyższej realizowanego w ramach Programu Doskonalenia Nauczycieli Akademickich UW w projekcie Nowoczesny Uniwersytet – kompleksowy program wsparcia dla doktorantów i kadry dydaktycznej Uniwersytetu Warszawskiego?

Na WH nauczyciele akademicy na ogół nie są obligowani do podnoszenia swoich kompetencji dydaktycznych, mimo to stale je podnoszą z własnej woli, przekonani o

konieczności doskonalenia się w tym procesie. Np. w IINiSB organizowane są tzw. kolokwia bibliologiczne, których część poświęcona jest dydaktyce. Nadto zaś mimo wyraźnego upośledzenia finansowego nauk humanistycznych, dyrektorzy instytutów starają się ze środków pozabudżetowych unowocześniać narzędzia dydaktyczne wyposażając sale wykładowe i ćwiczeniowych w komputery, ekrany i rzutniki multimedialne, sprzęt odtwarzający CD i DVD, a także digitalizując w bibliotekach trudno dostępne źródła i literaturę przedmiotu.

Pracownicy korzystają, choć w niewielkim zakresie, z Programu Doskonalenia Nauczycieli Akademickich UW Nowoczesny Uniwersytet. **Dzieje się tak z powodu: 1/ niedostatecznej, albo i żadnej informacji o prowadzonych na UW kursach i szkoleniach; 2/ negatywnych opinii o Programie formułowanych przez nielicznych uczestników tych szkoleń; 3/ nadmiernego obciążenia pracowników obowiązkami nie tylko dydaktycznymi, ale też naukowymi i organizacyjnymi, których suma godzin zdecydowanie przekracza wszelkie normy prawnie przewidziane; 4/ mizernego uposażenia pracowników naukowo-dydaktycznych, co zmusza ich do szukania dodatkowych źródeł zarobku; 5/ powszechnego i całkowicie uzasadnionego przekonania pracowników o nikłym znaczeniu osiągnięć dydaktycznych dla ich kariery akademickiej.**

- Czy (i w jaki sposób) jednostka zapewnia doktorantom i nauczycielom akademickim możliwość doskonalenia znajomości języków obcych?

- Czy (i w jaki sposób) jednostka zapewnia doktorantom i nauczycielom akademickim możliwość doskonalenia znajomości języków obcych w celu prowadzenia zajęć w języku obcym (zgodnie z formułą CLIL – zintegrowanego kształcenia przedmiotowo-językowego)?

WH nie jest w stanie – z przyczyn finansowych - zapewnić swym pracownikom doskonalenia znajomości języków obcych. IINiSB z własnych środków dofinansowuje naukę nowożytnych języków obcych, pozostałe instytuty mogą jedynie zachęcać pracowników do zagranicznych wyjazdów stypendialnych (sprzyjają pogłębianiu znajomości języków obcych), zapraszać profesorów wizytujących (prowadzą zajęcia w językach obcych). W IINiSB organizowane są tzw. Tygodnie narodowe, w ramach których naukowcy z innych uczelni europejskich prowadzą zajęcia w języku angielskim, w IM pracownicy tegoż oferują zajęcia w językach angielskim i hiszpańskim, a w IH i IA uruchamiane są studia, które w całości realizowane będą w językach obcych (angielskim, francuskim) i przewidziane są dla studentów także zagranicznych.

- Czy w przypadku przydzielania nagród i innych form wyróżnienia brane są pod uwagę osiągnięcia w zakresie dydaktyki i popularyzacji wiedzy (podręczniki, skrypty itp.)?

- Czy w przypadku przydzielania nagród i innych form wyróżnienia brane są pod uwagę osiągnięcia wypromowanych przez nauczyciela akademickiego licencjatów, magistrów, doktorów (np. uzyskane przez nich wyróżnienia, nagrody w konkursach prac dyplomowych itp.)?

- Czy w jednostce odbywa się konkurs na najlepszego dydaktyka?

WH od lat boryka się z trudnościami finansowymi, nie przyznaje zatem żadnych nagród w zakresie dydaktyki i nie organizuje żadnego konkursu na najlepszego dydaktyka. Nawet nagrody za osiągnięcia naukowe (nagroda „Clio”) ostatnio przybrały formę jedynie symboliczną. Jednak dyrekcje instytutów występują z wnioskami o odznaczenia państwowe i uniwersyteckie dla pracowników szczególnie zasłużonych

dydaktycznie, biorąc pod uwagę liczbę wypromowanych magistrów i doktorów oraz publikacje podręczników akademickich. Do ubiegłego roku dyrekcja IHS przyznawała ze środków własnych nagrodę za szczególne osiągnięcia dydaktyczne, ale w związku z ogólną mizérią finansową WH nagroda ta została zawieszona. Jedynym instytutem, który corocznie takie nagrody zachował jest IINiSB. Natomiast w IA samorząd studencki i Stowarzyszenie Archeo organizują doroczny konkurs „Złote Szpachelki” (zob. załącznik) na najlepszego dydaktyka Instytutu.

2. DOBRE PRAKTYKI W OCENIANEJ DZIEDZINIE (ROZWIĄZANIA SPRAWDZONE I GODNE UPIOWSZECHNIENIA)

W tym zakresie poszczególne instytuty za istotne uważają:

IA – konkursy urządzane przez samorząd studencki; działalność komisji dydaktycznej;
 IEiAK – dyskusje pomiędzy pracownikami, studentami i dyrekcją na temat jakości kształcenia i polityki naukowej Instytutu (zob. załączniki);
 IH – ankieta otwarta ewaluująca zajęcia dydaktyczne (zob. załącznik); ankieta ewaluująca studia licencjackie (zob. załącznik); procedura przygotowywania doktorantów do prowadzenia zajęć dydaktycznych; przestrzeganie zasady, że wykłady i seminaria prowadzą jedynie samodzielni pracownicy naukowci; działalność komisji dydaktycznej;
 IHS – niewielkie grupy ćwiczeniowe, seminaryjne i konwersacyjne, umożliwiające indywidualny kontakt studenta z wykładowcą; proponowanie tematów zajęć odzwierciedlających bieżące kierunki badań wykładowców;
 IINiSB – regularne kolokwia dziedzinowe z udziałem pracowników, studentów i zaproszonych gości; działalność instytutowego zespołu ds. dydaktyki;
 IM – prowadzenie wybranych zajęć w językach obcych; regularna działalność wielu pracowników w zakresie popularyzacji wiedzy o muzyce poza jednostką – prelekcje i wykłady w filharmoniach, radiu i telewizji; dwu nauczycieli akademickich jest ekspertami Centrum Edukacji Artystycznej i ma dorobek w zakresie szkolenia nauczycieli szkół muzycznych oraz opiniowania podręczników do nauki muzyki w szkołach muzycznych i ogólnokształcących.

3. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ W CELU ULEPSZENIA DOTYCHCZASOWYCH LUB PRZYJĘCIA NOWYCH ROZWIĄZAŃ ZAPEWNIAJĄCYCH I DOSKONALĄCYCH JAKOŚĆ KSZTAŁCENIA W OCENIANEJ DZIEDZINIE

IEiAK zamierza zachęcać pracowników do udziału w programie Nowoczesny Uniwersytet, a przy nowych zatrudnieniach brać pod uwagę szkolenie dydaktyczne jako jeden z warunków oceny kandydata.

IH zamierza: zwiększyć zainteresowanie Zakładu Dydaktyki akademicką dydaktyką historii; organizować zebrania Rady Instytutu poświęcone wyzwaniom nowoczesnej dydaktyki historii.

IINiSBi zamierza powołać komisję ds. dydaktyki.

3. ZAŁĄCZNIKI

a/ Uchwała nr 24 Rady Wydziału Historycznego w sprawie zasad i procedur kontroli jakości procesu dydaktycznego

b/ Regulamin nagrody „Złote Szpachelki” w IA,

c/ Ankieta IEiAK w sprawie polityki naukowej Instytutu

d/ Założenia IEiAK dotyczące polityki naukowej Instytutu

- e/ Ankieta ewaluacyjna wykładów prowadzonych w IH
- f/ Ankieta ewaluacyjna ćwiczeń i konwersatoriów prowadzonych w IH
- g/ Ankieta oceniająca studia licencjackie w IH

Sprawozdanie sporządziła przewodnicząca WZZJK
prodziekan Wydziału ds. Studenckich prof. UW dr hab. Alina Żórawska-Witkowska

na podstawie sprawozdań częściowych, które przygotowali:

- prof. UW dr hab. Jolanta Młynarczyk –IA
- dr hab. Anna Malewska-Szałygin i mgr Justyna Jasionowska – IeiAK
- dr Agnieszka Janiak-Jasińska - IH
- dr hab. Grażyna Jurkowlaniec – IHS
- dr Iwona Pugacewicz – IINiSB
- dr Tomasz Baranowski - IM